

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2024 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie: Sędzia Ryszard Sadlik

po rozpoznaniu w dniu 4 grudnia 2024 r.

na posiedzeniu niejawnym

odwołania S. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.
z dnia 25 lipca 2024 roku nr (...)

w sprawie S. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.
o ponowne ustalenie wysokości emerytury

I.

zmienia zaskarżoną decyzję i zobowiązuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. do ponownego ustalenia wysokości emerytury S. M., przyznanej decyzją z dnia 9 czerwca 2014 roku, poprzez jej obliczenie z pominięciem art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS,

II.

zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. na rzecz S. M. kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzone do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów procesu.

V U 1524/24

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25 lipca 2024 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. odmówił S. M. ponownego ustalenia wysokości emerytury.

S. M. w odwołaniu od powyższej decyzji domagała się przyznania jej prawa do przeliczenia emerytury przyznanej decyzją z dnia 9 czerwca 2014 roku bez pomniejszenia o kwoty stanowiące sumę pobranych kwot emerytur przyznanej we wcześniejszym wieku emerytalnym i uwzględnienie kolejnych zmian wysokości świadczenia. Ponadto, domagała się przyznania wyrównania świadczenia za okres 3 lat poprzedzających miesiąc złożenia wniosku. W uzasadnieniu skarżąca powołała się na treść wyroku Trybunału Konstytucyjny z dnia 4 czerwca 2024 roku, w sprawie o sygn. akt SK 140/20.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania wskazując, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie jest przesłanką do uchylecia lub zmiany decyzji wskazaną w art. 114 ustawy emerytalnej. Ponadto podnosił, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 czerwca 2024 roku nie został ogłoszony w Dzienniku Ustaw.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny

S. M. urodziła się w dniu (...). Po rozpoznaniu wniosku ubezpieczonej z dnia 21 marca 2012 roku, na podstawie decyzji organu rentowego z dnia 11 maja 2012 roku, była ona uprawniona do wcześniejszej emerytury od dnia 1 kwietnia 2012 roku.

Następnie, po rozpoznaniu wniosku ubezpieczonej z dnia 27 maja 2014 roku, decyzją organu rentowego z dnia 9 czerwca 2014 roku, ubezpieczona uzyskała prawo do emerytury w związku z

osiągnięciem wieku emerytalnego. Wysokość przyznanego jej świadczenia została obliczona z uwzględnieniem art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS, tj. podstawę obliczenia jej emerytury pomniejszono o sumę kwot pobranej wcześniejszej emerytury.

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 4 czerwca 2024 r., w sprawie o sygn. akt SK 140/20, orzekł, że art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1251) w zakresie, w jakim dotyczy osób, które złożyły wnioski o przyznanie świadczeń, o których mowa w tym przepisie, przed 6 czerwca 2012 r., jest niezgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji. Orzeczenie Trybunał Konstytucyjnego nie zostało do chwili obecnej opublikowane w Dzienniku Ustaw.

Ubezpieczona w dniu 8 maja 2024 roku zwróciła się do organu rentowego o przeliczenie jej emerytury w trybie art. 114 ustawy emerytalnej. Powołała się na treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 czerwca 2024 r., w sprawie o sygn. akt SK 140/20.

Decyzją z dnia 25 lipca 2024 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. odmówił ubezpieczonej ponownego ustalenia wysokości jej emerytury.

Powyższy, niesporny stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów z akt Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K..

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne.

Ustawą z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2012.637 z dnia 6 czerwca 2012 r.), dokonano m.in. nowelizacji przepisu art. 25 w/w ustawy poprzez dodanie w art. 25 ustępu 1b w brzmieniu: Jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę na podstawie przepisów art. 26 b, 46, 50, 50a, 50e, 184 lub art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 z późn. zm.), podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ustaloną zgodnie z ust. 1, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 4 czerwca 2024 r. (sygn. akt SK 140/20), podtrzymał wcześniejszą linię orzecznictwa wyrażoną w wyroku z dnia 6 marca 2019 r. (sygn. akt P 20/16), przyjmując, że regulacja zawarta w art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w stosunku do osób, które wnioski o przyznanie emerytury w wieku obniżonym złożyły do dnia ogłoszenia ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw, jest niezgodna z art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny zwrócił uwagę, że niezgodność art. 25 ust. 1 b ww. ustawy z Konstytucją RP wynika z błędnie przeprowadzonego procesu legislacyjnego – przepis ten wprowadził bowiem dodatkowe konsekwencje decyzji o przejściu na wcześniejszą emeryturę w postaci konieczności pomniejszenia wysokości emerytury o sumy pobranych wcześniej świadczeń. Konsekwencje te nie były znane osobom, które decyzję podejmowały przed 6 czerwca 2012 roku, kiedy to opublikowano w Dzienniku Ustaw treść ustawy zmieniającej, w tym art. 25 ust. 1 b ww. ustawy.

Ubezpieczona znajduje się w kręgu osób, do których ma zastosowanie ww. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 czerwca 2024 roku. Brak ogłoszenia tego wyroku w Dzienniku Ustaw nie powoduje braku możliwości jego uwzględnienia w procesie stosowania prawa. Wynika to z faktu, że wyroki Trybunału Konstytucyjnego są ostateczne i powszechnie obowiązujące (art. 190 ust. 1 Konstytucji RP). W stosunku do ubezpieczonej przyjąć należy, że zastosowanie treści wynikającej z ww. wyroku Trybunału Konstytucyjnego powoduje, że przepis art. 25 ust. 1b ww. ustawy uznać należy od początku jego obowiązywania za niezgodny z Konstytucją i jego zastosowanie było błędem organu rentowego.

W ocenie Sądu, stosownie do treści art. 114 ust. 1 pkt 6 ustawy emerytalnej w sprawie zakończonej prawomocną decyzją organ rentowy, na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, uchyla lub zmienia decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość, jeżeli przyznanie świadczeń lub nieprawidłowe obliczenie ich wysokości nastąpiło na skutek błędu organu rentowego. Podzielając poglądy o szerokim rozumieniu pojęcia błędu organu rentowego, Sąd uznał,

że również zastosowanie przepisu uznanego za sprzeczny z Konstytucją RP stanowi błąd organu wskazany w ww. przepisie. Podobnie podnosił m.in. Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 25 czerwca 2020 r. (III AUa 777/19) wskazując, że za błąd uznać należy obiektywną niezgodność z prawem decyzji organu rentowego, która to niezgodność wyszła na jaw na skutek orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Nadto dodał, że tak przyjęte rozumienie błędu jest tym bardziej uzasadnione, że nie tylko realizuje zasadę równości ubezpieczonych, ale też umożliwia zrealizowanie uprawnień na drodze postępowania przed organem rentowym lub na skutek zakwestionowania decyzji organu rentowego. Podobnie w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 21 maja 2020 r. (III AUa 454/19) uznano, że za błąd organu uznaje się każdą obiektywną wadliwość niezależnie od tego czy jest ona skutkiem zaniedbania, pomyłki czy też np. wadliwej legislacji.

Niewątpliwie takie ujęcie błędu obiektywizuje błąd w tym znaczeniu, że odrywa to pojęcie od kwestii winy, odpowiedzialności organu rentowego za swoje działanie, lecz ujmuje go w kontekście wadliwości tkwiącej w decyzji od początku, a "odkrytej" przez orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego.

Nie można przy tym zgodzić się z poglądem, iż w przypadku stwierdzenia niekonstytucyjności przepisu przez Trybunał Konstytucyjny wyłącznym skutkiem takiego orzeczenia jest wznowienie postępowania w trybie art. 145 k.p.a. w zw. z art. 190 ust. 4 Konstytucji. Strona ma bowiem prawo realizować swoje uprawnienie w możliwie szerokim zakresie, dopuszczalnym przepisami prawa, a organ rentowy ma administracyjny obowiązek stworzyć ku temu warunki. Nie zachodzą żadne przeszkody prawne, by strona w sytuacji zmiany interpretacji prawa, wykorzystując przesłankę błędu organu, wniosła o ponowne ustalenie wysokości świadczenia na podstawie art. 114 ust. 1 pkt 6 ww. ustawy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 23 czerwca 2020 r. III AUa 138/20). Pojęcie "wznowienia postępowania", o którym mowa w cyt. przepisie, ma jednak szerokie znaczenie, gdyż dotyczy przepisów "właściwych dla danego postępowania", a zatem obejmuje wszelkie instrumenty proceduralne, których wykorzystanie umożliwia przywrócenie stanu konstytucyjności orzeczeń wydanych na podstawie aktu normatywnego, uznanego późniejszym orzeczeniem Trybunału za niezgodny z Konstytucją (por. postanowienie TK z dnia 14 kwietnia 2004 r., sygn. akt SK 32/01, OTK-A 2004/4/35). Obejmuje zatem wszelkie środki prawne, pozwalające na ponowne rozstrzygnięcie sprawy, według stanu prawnego obowiązującego już po wyeliminowaniu niekonstytucyjnych przepisów (por. wyroki TK: z 11 czerwca 2002 r., sygn. SK 5/02, publ. OTK ZU nr 4/ (...), poz. 41; z 9 czerwca 2003 r., sygn. SK 12/03, publ. OTK ZU nr 6/ (...), poz. 51; z 27 października 2004 r., sygn. SK 1/04, publ. OTK ZU nr 9/ (...), poz. 96). Zatem wydanie przez Trybunał Konstytucyjny orzeczenia stwierdzającego niekonstytucyjność przepisu, który był podstawą ustalenia emerytury w zaniżonej wysokości, stanowi okoliczność mającą wpływ na prawo do świadczenia i uzasadnia działanie w przedmiocie ponownego ustalenia wysokości emerytury z pominięciem takiego niekonstytucyjnego unormowania. Przepis uznany za sprzeczny z Konstytucją - właśnie ze względu na swoją niekonstytucyjność i to istniejącą od początku uchwalenia - nie może być w konkretnych sprawach stosowany i w konsekwencji koniecznym jest usunięcie skutków niekonstytucyjnego przepisu. Decyzja organu rentowego wydana na podstawie takiej normy prawnej jest obiektywnie błędna. Sąd w pełni podziela również stanowisko, zgodnie z którym wyroki Trybunału Konstytucyjnego są skuteczne *ex tunc*, tj. wywierają skutki retroaktywne. Ubezpieczonej przysługuje zatem prawo do ponownego wyliczenia wysokości świadczenia z pominięciem przepisu uznanego za sprzeczny z Konstytucją (czyli przeliczenia świadczenia). Sąd uznał więc, że konieczne było dokonanie zmiany zaskarżonej decyzji i zobowiązanie organu rentowego do ponownego ustalenia wysokości emerytury ubezpieczonej z pominięciem art. 25 ust. 1b ww. ustawy (art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.).

Natomiast o kosztach, Sąd orzekł kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu określoną w art. 98 k.p.c. oraz biorąc pod uwagę fakt, że ubezpieczona była reprezentowana przez pełnomocnika – adwokata. Uzasadniało to zastosowanie § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.